

Generel information om Wamberg-udvalgets kontrol

Hvad kontrollerer Wamberg-udvalget?

Wamberg-udvalget har siden 1978 ført kontrol med FE's sikkerhedsmæssige registrering af personer, dvs. den registrering, der sker som led i FE's opgaver inden for den militære sikkerhedstjeneste – først og fremmest i forbindelse med sikkerhedsgodkendelser.

I juni 2006 vedtog Folketinget to nye bestemmelser til forsvarslovens § 13. Ændringerne betød bl.a., at FE i forbindelse med sin opgavevaretagelse rettet mod forhold i udlandet nu fik udtrykkelig lovhjemmel til at medtage oplysninger om danske statsborgere og personer, der opholder sig i Danmark. Det blev i den forbindelse forudsat, at FE's efterretningsmæssige registrering af danske statsborgere, jf. forsvarslovens § 13, stk. 3, blev underkastet Wamberg-udvalgets tilsyn.

Udover kontrollen med FE's registrering mv. i forbindelse med den militære sikkerhedstjeneste er Wamberg-udvalgets kontrol derfor blevet udvidet til også at omfatte den registrering af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, der sker som led i FE's efterretningsmæssige virksomhed, jf. forsvarslovens § 13, stk. 2.

Wamberg-udvalget består af advokat Oluf Engell (formand), direktør, tidl. stiftamtmand Bente Flindt Sørensen, tidl. forlagsdirektør Kurt Fromberg samt overarkivar Hans Christian Bjerg.

Hvordan kontrollerer Wamberg-udvalget FE?

Wamberg-udvalget har adgang til alle oplysninger i FE om i Danmark hjemmehørende personer.

Udvalget afholder typisk 3 – 4 årlige møder i FE. Møderne indledes oftest med, at chefen for FE såvel generelt som i detaljer informerer om særlige sager og emner, der har været eller fortsat er aktuelle siden det sidst afholdte møde. Formålet er bl.a. at sikre, at udvalget til brug for sin kontrol til stadighed har den nødvendige baggrundsviden om FE's opgavevaretagelse og udviklingen inden for forskellige efterretningsmæssige områder.

Udvalget bliver delagtiggjort i den kvartalsvise og årlige statistiske udvikling i den efterretningsmæssige registrering af oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer. Statistikken kan f.eks. vedrøre arten af oplysninger, hvordan FE har fået oplysningerne i hænde, og datoen for FE's videreformidling af oplysningerne til PET mv. Stort set alle oplysninger (tæt på 99 %) er relateret til terror. Det kan f.eks. være oplysninger om en dansk baseret person, der har kontakt til terrorrelaterede ekstremistiske grupper i udlandet. Samtlige efterretningsmæssige oplysninger om i Danmark hjemmehørende personer, som FE kommer i besiddelse af, videregives hurtigst muligt til PET.

Udvalget foretager derudover den egentlige kontrol af de konkrete sager relateret til den efterretningsmæssige virksomhed. Det følger af Forsvarsministeriets retningslinjer, (se nedenfor), at i det omfang, FE i forbindelse med sin efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet kommer i besiddelse af oplysninger om en dansk statsborger eller herboende udlænding, skal en registrering heraf forelægges for Wamberg-udvalget, hvis registreringen ønskes opretholdt i mere end seks måneder. I modsat fald skal oplysningerne slettes. Forelæggelsen af konkrete sager sker derfor med det formål, at Wamberg-udvalget godkender den fortsatte behandling mv. FE forelægger eventuelle tvivlsspørgsmål om fortolkningen af reglerne for behandlingen af disse oplysninger, således at det sikres, at behandlingen er i overensstemmelse med udvalgets opfattelse.

Derudover har udvalget adgang til den samlede journaliste over sagerne og til den database, hvori oplysningerne er registreret, ligesom udvalget får oplyst hvilke medarbejdere i FE, der har adgang til disse oplysninger og baggrunden herfor. På den baggrund udvælger udvalget de (allerede godkendte) sager, som udvalget ønsker fysisk at se med henblik på en vurdering af, om kriterierne for, at FE fortsat kan behandle dem, er opfyldt.

Endelig foretager udvalget kontrol af registreringerne vedrørende sikkerhedsgodkendelser. Dette sker ved adgang til en isoleret IT-terminal i Personelsikkerhedselementet ved FE. Såfremt der siden sidste møde måtte være foretaget registreringer i sager om aktiviteter rettet mod forsvaret, bliver disse ligeledes forelagt.

Reglerne for FE's behandling af oplysninger om danske statsborgere mv.

Forsvarsministeriet og Justitsministeriet har over en længere periode arbejdet med en revision af kommissoriet for Tilsynsudvalget vedrørende politiets og forsvarets efterretningstjenesters behandling af personoplysninger (Wamberg-udvalget). Det nye kommissorium blev offentliggjort den 7. december 2009. For FE's vedkommende blev kommissoriet for Wamberg-udvalget af 23. august 1978 samtidig ophævet.

Det fremgår af kommissoriets § 3, at forsvarsministeren efter drøftelse med Wamberg-udvalget fastsætter nærmere retningslinjer for FE's behandling af personoplysninger samt for udvalgets kontrol med overholdelsen af disse retningslinjer. Retningslinjerne, der trådte i kraft den 1. juni 2010, blev offentliggjort på FE's hjemmeside den 2. juni. Retningslinjerne erstatter bl.a. Forsvarsministeriets direktiv af 23. august 1978 om FE's sikkerhedsmæssige registrering, som derfor er blevet ophævet.

Hvilke typer af oplysninger om danske statsborgere må FE behandle?

Der sondres mellem to hovedkategorier:

- FE's behandling af oplysninger som led i den militære sikkerhedstjeneste, jf. §§ 1 – 5 i de ovenfor nævnte retningslinjer, og
- FE's behandling af oplysninger som led i den efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet, jf. § 6 i retningslinjerne.

Den militære sikkerhedstjeneste

Som det kan læses på denne hjemmeside er formålet med den militære sikkerhedstjeneste at beskytte forsvaret mod spionage, sabotage, terrorisme og andre former for kriminalitet. Beskyttelsen omfatter ikke alene forsvarets enheder og installationer i Danmark, men også forsvarets styrker og observatører i udlandet.

Det følger af § 1 i de nye retningslinjer, at FE kan foretage sikkerhedsundersøgelser med henblik på sikkerhedsgodkendelse af personer, virksomheder og organisationer, der skal behandle klassificerede oplysninger eller skal færdes i sikkerhedsbeskyttede områder eller i øvrigt varetage opgaver, der forudsætter særlig tillid. Sikkerhedsundersøgelserne forudsætter, at den pågældende har meddelt sit samtykke til, at der kan indhentes oplysninger. Netop fordi den enkelte selv har givet sit samtykke, skal Wamberg-udvalget ikke godkende, at FE indhenter de nødvendige oplysninger. Der er i retningslinjernes § 3 sat nogle rammer for, hvorfra FE kan indhente sådanne oplysninger, herunder hvornår det skal ske gennem Politiets Efterretningstjeneste.

Det er i § 2 i de nye retningslinjer fastsat, at der i sager vedrørende aktiviteter rettet mod forsvaret kan behandles oplysninger om personer, virksomheder eller organisationer, der med rimelig grund mistænkes eller har været mistænkt for at udføre eller forsøge at udføre ulovlig virksomhed rettet mod forsvaret. I modsætning til sikkerhedsgodkendelser skal registrering af denne type oplysninger forelægges for Wamberg-udvalget til godkendelse på det førstkommende møde efter registreringen, jf. § 4, stk. 3, i retningslinjerne.

Der kan bl.a. være tale om sager vedrørende efterretningsvirksomhed rettet mod forsvaret eller sager vedrørende chikane rettet mod danske soldater. Sager om f.eks. telefonchikane mod en udsendt soldats familie vil næsten altid indeholde personoplysninger, herunder om hvem der er blevet chikaneret. Sådanne oplysninger indgår i sagsbehandlingen hos FE og videregives til politiet med henblik på videre efterforskning.

Man kan læse mere om opgaverne relateret til den militære sikkerhedstjeneste på hjemmesiden, herunder også om opgaver vedrørende sikkerhedsgodkendelse af personer og virksomheder.

Den efterretningsmæssige virksomhed

FE har til opgave at indsamle, bearbejde og formidle informationer om forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed, herunder for danske enheder i udlandet og andre, som er udsendt til løsning af internationale opgaver, jf. forsvarslovens § 13, stk. 2.

Oplysningerne kan blandt andet være relateret til terrorisme, våbenspredning, herunder transport og handel med konventionelle våben samt spredning af materialer og teknologi til udvikling og produktion af masseødelæggelsesvåben, pirateri, organiseret kriminalitet i øvrigt samt militære, politiske og økonomiske informationer af betydning for danske sikkerhedsinteresser.

Informationer om internationale forhold indhentes fra en bred vifte af informationskilder, der strækker sig fra åbne kilder (f.eks. massemedier, tidsskrifter, bøger, offentlige databaser mv.) til anvendelse af lukkede (hemmelige) kilder (f.eks. personkilder, også kaldet fysisk indhentning, elektronisk indhentning fra tjenestens egne installationer og gennem samarbejde med andre landes efterretningstjenester).

I det omfang FE i forbindelse med sin efterretningsmæssige virksomhed rettet mod forhold i udlandet kommer i besiddelse af oplysninger om en dansk statsborger eller herboende udlænding, og der foretages en registrering af oplysningerne, skal registreringen forelægges for Wamberg-udvalget til godkendelse, hvis den ønskes opretholdt i mere end 6 måneder, jf. retningslinjernes § 6, stk. 1.

Et eksempel på denne type oplysninger kan være, at FE fra en udenlandsk samarbejdspartner eller gennem FE's egen indhentning får oplysninger om, at en kendt militant ekstremist i udlandet har været i kontakt med et dansk mobilnummer.

Det skal pointeres, at FE ikke – hverken hvad angår opgaverne i forbindelse med den militære sikkerhedstjeneste eller opgaverne relateret til den efterretningsmæssige virksomhed – har til opgave at udføre straffeprocessuelle efterforskningsskridt. Det er en opgave for politiet (eller Forsvarets Auditørkorps). Det udelukker ikke, at FE efter anmodning kan bistå de pågældende myndigheder efter de regelsæt, f.eks. retsplejelovent, der gælder for deres virksomhed.

Fælles bestemmelser for registrering og behandling af oplysninger

Retningslinjerne indeholder i §§ 7 – 17 en række bestemmelser, der gælder for både oplysninger vedrørende den militære sikkerhedstjeneste og oplysninger vedrørende den egentlige efterretningsvirksomhed. Det er f.eks. regler om:

- At kun særligt autoriserede medarbejdere må få adgang til oplysninger om danske statsborgere og herboende udlændinge.
- At der løbende skal ske sletning og destruktion af personoplysninger.
- At principperne for god databehandlingsskik skal overholdes.
- At der gælder ens regler for elektroniske og papirbaserede oplysninger.
- At FE skal foretage løbende intern kontrol med retningslinjernes overholdelse.
- samt bestemmelser om Wamberg-udvalgets kontrol.